

بررسی تطبیقی تفکرات حاکم بر اداره رسانه‌ها در شبکه خبر جمهوری اسلامی ایران و تی آر تی ترکیه تحلیل محتوای اخبار خارجی شبکه خبر و تی آر تی

نوشته

سیدرضا نقیب‌السادات*

اسماعیل افقهی**

چکیده

این مقاله با هدف مطالعه تطبیقی تفکرات حاکم بر اداره رسانه‌ها در شبکه خبر جمهوری اسلامی ایران و تی آر تی ترکیه به روش تحلیل محتوا نگارش یافت. جامعه تحقیق برنامه‌های خبری دو کانال ماهواره‌ای شبکه خبر ایران و تی آر تی ترکیه در بازه زمانی سه‌ماهه (از ۵ آگوست ۲۰۱۱ تا ۵ نوامبر ۲۰۱۱) است. روش نمونه‌گیری، تلفیقی با دو تکنیک چندمرحله‌ای و سهمیه‌ای است و اخبار ساعت ۲۲ و ۱۸:۳۰ (به وقت تهران) برای بررسی انتخاب شدند. نتایج نشان می‌دهد که از بین چهار نظام اداره و کنترل رسانه‌های جمعی "لیبرال"، "امرانه"، "مسئولیت اجتماعی" و "توسعه‌گرا"، بیش از نیمی از اخبار خارجی شبکه خبر تداعی‌کننده نظام لیبرالی است. در تی آر تی هر دو نظام‌های لیبرالی و توسعه‌گرا بیشترین اخبار (هر کدام حدود ثلث اخبار خارجی مورد بررسی) را به خود اختصاص داده‌اند. پراکندگی اخبار بین چهار نظام مذکور برای تی آر تی بیشتر از شبکه خبر است. از لحاظ آماری نیز، تفاوت‌های مشاهده شده بین استقبال از این نظام‌ها در دو شبکه خبری مورد بررسی، معنادار است. تفکر غالب در اخبار راجع به ترکیه، در شبکه خبر "مسئولیت اجتماعی" و اخبار راجع به ایران در تی آر تی، "امرانه" و "توسعه‌گرا" است. از منظر روابط ایران و ترکیه باید عنوان کرد که این روابط که موضوع آن‌ها بیشتر اقتصادی است از هر دو شبکه خبری مورد استقبال قرار گرفته‌است و در قالب تفکر توسعه‌گرایی انعکاس یافته‌اند. برای مسائل داخلی و روابط خارجی سایر کشورها در هر دو شبکه خبری تفکر غالب نظام لیبرال است.

کلیدواژه: شبکه خبر، تی آر تی ترکیه، تحلیل محتوا، نظام‌های اداره رسانه‌ها، نظریه هنجاری.

مقدمه

در میان وسایل ارتباط جمعی و پیام‌های ارتباطی دنیای معاصر، اخبار تلویزیون، چه به لحاظ نوع رسانه و چه به لحاظ نوع پیام، بیش از سایر رسانه‌ها و پیام‌هایی که تولید می‌کنند، در

* استادیار دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی naghibusadat@yahoo.com

** کارشناس ارشد مدیریت رسانه دانشگاه علامه طباطبایی afghahi891@yahoo.com

شکل‌دهی به ذهنیت مخاطبان از واقعیت‌ها نقش دارد. خبر به لحاظ محتوایی، در گروه برنامه‌هایی قرار می‌گیرد که محتوای آن‌ها واقعی است و جنبه ساختگی ندارد، ضمن اینکه مردم نیز چنین تصویری از آن دارند. بنابراین، متولیان رسانه از اخبار تلویزیون بسان ابزاری مناسب جهت تأثیرگذاری بر افکاری عمومی و ایجاد تصاویر دلخواه بهره می‌گیرند. (محمدی‌مهر و سمیعی، ۱۳۸۰: ۴-۱۰۳)

این تحقیق قصد دارد تا به مراودات و تعاملات دو کشور ایران و ترکیه نگاهی رسانه‌ای داشته باشد، و نحوه اطلاع‌رسانی آن‌ها را که از طریق شبکه‌های ماهواره‌ای وابسته به حکومت یا دولت صورت می‌گیرد، با دیدی تحلیلی مقایسه کند. با توجه به توضیحات بالا، درصدد بررسی و مقایسه تفکرات لیبرالی، آمرانه، مسئولیت اجتماعی و توسعه‌گرایی القایی در اخبار خارجی شبکه‌های سراسری برخوردار از پخش ماهواره‌ای دو کشور هستیم.

این مطالعه تطبیقی موقعیت و موضع خبری جمهوری اسلامی ایران در مقابل سایر کشورها را نشان می‌دهد و از طرف دیگر ساختار عملکرد خبری در صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران را، به‌عنوان کشوری با ساختار نظامی که اسلام حاکم بر آن است در مقابل اخبار صدا و سیما دولتی کشوری که ساختار حاکمیت بر پایه اسلام نیست اما مردمان مسلمانی دارد، بررسی کرده و اصول ساختاری عملکرد خبری در این رسانه‌ها را شناسایی می‌کند.

هدف اصلی مقاله، شناخت عناصر تفکری لیبرالی، آمرانه، مسئولیت اجتماعی و توسعه‌گرایی القایی در شبکه خبر ایران و تی‌آرتی ترکیه و بررسی تطبیقی اختصاص این تفکرات در رویدادهای مربوط به مسائل داخلی و خارجی یکدیگر و سایر کشورها و کشف تشابهات و تفاوت‌های بین آن‌هاست.

در رابطه با موضوع تحقیق، تاکنون پژوهشی صورت نگرفته است؛ اما تحقیقات مشابهی بر اخبار شبکه‌های اول و دوم صدا و سیما ایران صورت گرفته است و ساختار خبری به روش تحلیل محتوا در اخبارهای سراسری از قبیل خبر ساعت ۱۴ و ۲۰:۳۰ مورد بررسی قرار گرفته است و متغیرهایی نظیر ارزش‌های خبری، برجسته‌سازی، موضوع‌های خبری، عوامل مؤثر خبرساز، عناصر خبری، منطقه رویداد خبر و سبک تنظیم خبر و ... در اخبار مقایسه شده بود.

این تحقیقات به مقایسه اخبار بین شبکه‌های داخلی و یا بین شبکه‌های داخلی با شبکه‌هایی مثل بی‌بی‌سی پرداخته‌اند و تحقیقی در رابطه با اخبار شبکه‌های تلویزیونی ترکیه در داخل ایران انجام نشده است و این تحقیق می‌تواند دریچه‌ای در رابطه با شبکه‌های خبری ترکیه بر روی محققان بگشاید.

باهنر و ترکاشوند (۱۳۸۸) در تحقیقی با نام "نظریه هنجاری رسانه‌ها از دیدگاه رهبران انقلاب اسلامی: از ۱۳۵۷ تا سی‌امین سال انقلاب" نشان داد که نظام هنجاری مطلوب رهبران انقلاب اسلامی با وجود برخی شباهت‌ها به نظام‌های هنجاری مشهور دارای ویژگی‌هایی است که شاید بتوان به‌عنوان یک نظام هنجاری دیگر از آن نام برد.

از جمله تحقیقات خارجی مرتبط با اهداف این پژوهش می‌توان به تحقیق کلازک و وردر (۲۰۰۷) اشاره کرد. آن‌ها در پاسخ به اینکه آیا پس از جنگ سرد از اهمیت استفاده از رادیوهای بین‌المللی، همچون صدای آمریکا، بی‌بی‌سی و صدای آلمان به‌عنوان ابزار سیاست خارجی دولت‌ها کاسته شده‌است یا خیر، عنوان کردند که پخش رادیوهای بین‌المللی هنوز به‌عنوان بخش مهمی از سیاست خارجی و دیپلماسی عمومی دولت‌های مالک این رسانه‌ها به‌شمار می‌رود. به‌عبارت دیگر، رادیوهای بین‌المللی با توجه به جامعه وسیع مخاطبان‌شان در سراسر جهان، همچنان از اهمیت زیادی در اعمال دیپلماسی عمومی دولت‌ها برخوردار هستند. اوریب و گوته (۲۰۰۷)، نیز، در تحلیل محتوای اخبار تلویزیون بریتانیا نشان می‌دهند که گزارش‌های خبری که به‌صورت سنتی در قالب "احساسی" رده‌بندی می‌شوند، ضرورتاً شامل ویژگی‌های تحریک‌کننده عاطفی بیش از انواع دیگر گزارش‌های خبری نیستند. تنها گزارش‌های جنایی و در سطح محدودی گزارش‌های سیاسی بیانات واضحی از حضور ویژگی‌های مملو از احساس در سطح بالا یا پایین را فراهم می‌کنند. در تحقیقی دیگر، الجیبی (۲۰۱۰) الجزیره را به‌عنوان منبع خبری عربی و سی‌ان‌ان را به‌عنوان منبع خبری غربی بررسی می‌کند. یکی از موضوع‌های کلیدی، نقش سازمان خبری در جامعه و روابط بین‌الملل است. نویسنده نتیجه می‌گیرد که الجزیره سریع‌تر بازاری را در غرب نسبت به سی‌ان‌ان گسترش داد. به‌رغم سوگیری خبری‌اش اخبار متنوع‌تری را نسبت به سی‌ان‌ان و سایر کانال‌های غربی اشاعه می‌دهد؛ وی پیشنهاد می‌کند که نیاز به مطالعات بیشتری در رابطه با مقایسه بین رسانه‌های شرقی و غربی وجود دارد.

سؤال‌های تحقیق

۱. شبکه خبر و تی‌آرتی از کدام مؤلفه‌های سازمانی (میزان استقلال حرفه‌ای، مالکیت رسانه، فرهنگ حاکم، هنجارهای ساختاری رسانه، نوع مدیریت) بهره می‌برند؟
۲. نمود عناصر تفکر لیبرالی، آمرانه، مسئولیت اجتماعی و توسعه‌گرا به‌عنوان نظام‌های اداره رسانه‌ها در پوشش اخبار خارجی شبکه خبر و تی‌آرتی چگونه است؟
۳. آیا تفاوت معنی‌داری بین نحوه انعکاس نظام‌های اداره رسانه‌ها با مقوله "ارتباط خبر" در شبکه خبر و تی‌آرتی وجود دارد؟

چارچوب نظری تحقیق

نظریه‌های هنجاری یا دستوری به تبیین بایدها و نبایدهای حاکم بر وسایل ارتباط جمعی در شرایط مختلف می‌پردازند. این نظریه‌ها دارای ماهیتی تعهدآور و الزام‌آورند و از وضعیت رسانه‌ها در جوامع و زمان‌های مختلف نشئت گرفته‌اند. این نظریه‌ها به ترسیم رابطه دولت، رسانه و جامعه می‌پردازند و انتظارات دولت از رسانه‌ها، ضوابط و شرایط حاکم بر آن‌ها و توقعات مربوط به نقش اجتماعی رسانه‌ها را در جوامع مختلف بررسی می‌کنند.

سیبرت (۱۹۶۳) و همکارانش، نخستین دسته‌بندی از نظریه‌های هنجاری رسانه‌ها را به‌عنوان الگوهای حاکم بر مطبوعات ارائه دادند. آن‌ها دلیل تفاوت اهداف با اشکال و رفتارهای مطبوعات را ناشی از تأثیرپذیری رسانه‌ها از ساختارهای اجتماعی و سیاسی حاکم بر آن‌ها می‌دانستند و بر این اساس، چهار نظریهٔ اقتدارگرا، لیبرالی، مسئولیت اجتماعی و کمونیسم روسی را معرفی کردند. پس از او مریل با ارائهٔ دسته‌بندی دوگانه (اقتدارگرا و لیبرالی)، هاچتن با تقسیم‌بندی پنج‌گانه (اقتدارگرا، کمونیسم روسی، توسعه‌بخش، انقلابی و غربی)، آلتشول با سه نظریه (بازار، مارکسیسم و پیشرو) و سرانجام مک‌کوابل (۱۳۸۵) با افزودن دو نظریهٔ توسعه‌بخش و مشارکت دموکراتیک به تقسیمات چهارگانه این نظریه، آن را به‌عنوان نظریهٔ هنجاری رسانه‌ها معرفی کرد. در اینجا به معرفی چهار نظریهٔ اقتدارگرا، لیبرالی، مسئولیت اجتماعی و توسعه‌گرا می‌پردازیم که مرتبط با اهداف تحقیق هستند.

۱. نظریهٔ اقتدارگرا

این نظریه که به اوضاع مطبوعات در اولین جوامعی که در آن‌ها ظاهر شدند، اشاره دارد، حاکی از فقدان استقلال و وابستگی مطبوعات آن دوران به نظام‌های دولتی است. نظریهٔ استبدادی که تقویت‌کننده و پیش‌برندهٔ سیاست‌های مورد نظر حکومت و دولت حاکم بود، رسانه‌ها را مطیع دولت و منافع طبقهٔ حاکم قرار می‌داد.

اصول اساسی این نظریه دربارهٔ رسانه‌های جمعی را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد:

- رسانه‌ها نباید دست به اقدامی بزنند که موجب تضعیف قدرت موجود یا مخلّ نظم می‌شود؛
- باید مطیع یا تابع قدرت مستقر باشند؛
- باید از توهین به اکثریت یا ارزش‌های غالب اخلاقی و سیاسی بپرهیزند؛
- سانسور را برای به اجرا درآوردن این اصول، می‌توان توجیه کرد؛
- روزنامه‌نگاران یا دیگر شاغلان رسانه‌ها، در درون سازمان رسانه‌ای خود، هیچ استقلالی ندارند؛
- حمله غیر قابل قبول به مراجع قدرت، انحراف از سیاست رسمی و یا توهین به اصول اخلاقی را باید جرم به‌شمار آورد.

۲. نظریهٔ لیبرالی

این نظریه که ریشه در ظهور مطبوعات، فارغ از کنترل دولتی در قرن هفدهم دارد، هنوز هم به‌عنوان اصل اساسی مشروعیت‌بخش به مطبوعات در دموکراسی‌های لیبرال مورد توجه است.

این نظر، متأثر از نوشته‌های "میلتون"، "لاک" و "میل" است؛ که معتقد است، مطبوعات به همان اندازه که در خدمت اطلاع‌رسانی، سرگرمی و در اندیشه فروش بیشتر هستند، باید در خدمت کشف حقیقت و نظارت بر دولت هم باشند.

این نظریه معتقد است که زیان خاص سرکوب عقاید، آن است که نسل بشر موجود و اعقاب او را از وجود کسانی که از نشر عقیدتی با او اختلاف دارند و حتی بیشتر از کسانی که آن را حفظ می‌کنند، محروم سازند. پس بدین ترتیب، اگر عقیده‌ای صحیح است، آن‌ها از

فرصت تبدیل اشتباه به حقیقت محروم‌اند و اگر عقیده‌ای غلط است، فرصت درک حقیقت را در برخورد با اشتباه از دست خواهند داد. ترقی جامعه، بستگی به انتخاب درست یا نادرست راه‌حل‌ها دارد.

پشتوانه "نظریه آزادی خواهی"، که در مقابل نظریه اقتدارگرا شکل گرفت، همان ارزش‌های دولت لیبرال دموکراسی، یعنی باور به برتری فرد، خرد، حقیقت، پیشرفت و نهایتاً حاکمیت اراده مردم است.

اصول این نظریه را می‌توان به شرح زیر دانست:

- نفی سانسور نشریات؛
- آزادی انتشار و توزیع از قید و بند مجوز؛
- نفی تعقیب برای حمله رسانه‌ها به حکومت، مقامات و یا احزاب سیاسی (بر عکس حمله به افراد، خیانت و تهدید امنیت)؛
- نفی فشار و اجبار در نشر و درج مطالب در رسانه‌ها؛
- مجاز بودن انتشار نظر اشتباه، مانند نشر حقیقت در مسائل عقیدتی و باورها؛
- نفی محدودیت در گردآوری اطلاعات برای انتشار؛
- نفی محدودیت برای صادرات، واردات، ارسال و دریافت پیام از مرزهای کشور؛
- استقلال حرفه‌ای برای روزنامه‌نگاران در درون سازمان خودشان، به میزان قابل ملاحظه.

۳. نظریه مسئولیت اجتماعی

این نظریه که مدیون یک اقدام آمریکایی، یعنی تشکیل کمیسیون آزادی مطبوعات در سال ۱۹۷۴ میلادی بود، معتقد است، رسانه‌ها علاوه بر اطلاع‌رسانی و سرگرمی و فروش، باید موجب تضارب آرا شده و مباحث را رشد دهند. در این نظریه، رسانه، به وسیله عمل مصرف‌کننده، عقاید جامعه و اخلاق حرفه‌ای کنترل می‌شود و در بخش پنخس، به خاطر محدودیت‌های فنی که در تعداد فرکانس‌ها وجود دارد، توسط مراجع دولتی کنترل می‌شود.

برخی اصول این نظریه از این قرار است:

- رسانه‌ها موظف هستند برای افرادی که سخن مهمی دارند تریبون آزاد فراهم آورند و به‌طور کلی باید کثرت‌گرا باشند؛
- باید تعهداتی را در مورد جامعه انجام دهند؛
- باید از هر چیزی که احتمال دارد به جرم، خشونت، بی‌نظمی یا تهاجم به اقلیت‌ها شود، جلوگیری کنند؛
- رسانه باید در چارچوب قانون و نهادهای مستقر خودگردان، عمل کند؛
- روزنامه‌نگاران و متخصصان رسانه‌ها باید در مقابل جامعه و بازار پاسخگو باشند.

۴. نظریه توسعه‌گرا

عناصر هنجاری این نظریه که بر نظام‌های رسانه‌ای بسیاری از کشورهای در حال توسعه حاکم است، از این قرارند:

- رسانه‌ها باید وظایف توسعه‌بخشی مثبتی را که مبتنی بر سیاست تثبیت‌شده ملی است، بپذیرند؛
 - امکان محدود کردن آزادی رسانه‌ها بر اساس اولویت‌های اقتصادی و نیازهای توسعه‌ای؛
 - اولویت رسانه‌ها باید فرهنگ و زبان ملی باشد؛
 - اولویت خبری رسانه‌ها، باید انتشار اخبار کشورهای در حال توسعه باشد؛
 - آزادی توأم با مسئولیت، برای شاغلین در رسانه‌ها؛
 - کنترل رسانه‌ها توسط دولت، از طریق سانسور، یارانه و کنترل مستقیم.
- اوضاع خاص کشورهای جهان سوم، چه از نظر اقتصادی و چه سیاسی و عدم انطباق نظریه‌های هنجاری قبلی بر آن‌ها، افزایش آگاهی ملت‌ها و تمایل به مبارزه با شیوه‌های تازه سلطه استعماری و نیل به استقلال فرهنگی و ارتباطی همراه با طرح موضوع نظم نوین ارتباطی در یونسکو، بستر پیدایش نظریه توسعه‌گرای رسانه‌ها را فراهم آورد. (مک‌کوایل، ۱۳۸۵: ۸۰-۱۶۴)

تعاریف نظری و عملی متغیرها

ارتباط خبر

به منظور تعیین دقیق‌تر مکان رویدادها، این متغیر در نظر گرفته شد و در مقوله‌های زیر کدگذاری شد:

- مسائل داخلی ایران: اخبار رویدادهایی که در داخل مرزهای ایران اتفاق می‌افتد.
- رویدادهای ایران: جنبه‌ای از خبر مربوط به ایران است.
- مسائل خارجی ایران: اخبار رویدادهایی که در خارج از مرزهای ایران اتفاق می‌افتد.
- مسائل داخلی ترکیه: اخبار رویدادهایی که در داخل مرزهای ترکیه اتفاق می‌افتد.
- رویدادهای ترکیه: جنبه‌ای از خبر مربوط به ترکیه است.
- مسائل خارجی ترکیه: اخبار رویدادهایی که در خارج مرزهای ترکیه اتفاق می‌افتد.
- مسائل داخلی سایر کشورها: اخبار رویدادهایی که در داخل مرزهای سایر کشورها اتفاق می‌افتد.
- مسائل خارجی سایر کشورها: اخبار رویدادهایی که در خارج مرزهای سایر کشورها اتفاق می‌افتد.

مدیریت شبکه خبری

- عمومی: بخش قابل توجه بودجه شبکه خبری از محل مالیات‌های عمومی تأمین می‌شود.
- دولتی: بخش قابل توجه بودجه شبکه خبری از ردیف بودجه دولتی تأمین می‌شود.
- خصوصی: بخش قابل توجه بودجه شبکه خبری از محل تبلیغات، فروش آگهی و حق اشتراک تأمین می‌شود.

مالکیت رسانه

نظام حاکم: سازمان رسانه‌ای یا سازمان مادر وابسته به نهادهای سیاسی یا مدیریتی وابسته به حاکمیت باشد.

بخش عمومی: سازمان رسانه‌ای یا سازمان مادر وابسته به نهادها یا سازمان‌های بخش عمومی (مانند شهرداری در ایران) باشد.

بخش دولتی: سازمان رسانه‌ای یا سازمان مادر وابسته به نهادهای دولتی باشد.

بخش خصوصی: سازمان رسانه‌ای یا سازمان مادر از بودجه خصوصی استفاده می‌کند و وابستگی به نهادهای دولتی و ... ندارد.

مدیریت بخش خبر

● بی‌نقص است. هماهنگی کامل بین دست‌اندرکاران خبر از قبیل فیلم‌بردار، گوینده، خبرنگار، بخش تدوین و ... وجود دارد و بخش خبری بدون هیچ‌گونه اشکال و نقص فنی و رضایت مخاطب انجام می‌شود.

● ایراد دارد. بدین معنی که در ارائه خبر نقص و ناهماهنگی رخ می‌دهد. این ناهماهنگی می‌تواند از طرف بخش فنی، گوینده، خبرنگار و هر کس دیگری که مرتبط با بخش خبر است، بروز کند.

هنجارهای ساختاری رسانه

حزب‌مدار: سازمان رسانه‌ای در جهت اهداف و خواسته‌های حزبی فعالیت می‌کند و تریبون حزب محسوب می‌شود.

سرمایه‌مدار: سازمان رسانه‌ای در جهت اهداف و خواسته‌های سرمایه‌داران و نگرش سرمایه‌داری فعالیت می‌کند و تریبون سرمایه‌داران محسوب می‌شود.

دولت‌مدار: سازمان رسانه‌ای در جهت اهداف و خواسته‌های دولت فعالیت می‌کند و تریبون دولت محسوب می‌شود.

توسعه‌مدار: سازمان رسانه‌ای در جهت اهداف و خواسته‌های توسعه ملی فعالیت می‌کند و تریبون رشد و توسعه ملی محسوب می‌شود. این هنجار هم‌راستا با نظریه توسعه‌گرایی است.

جامعه‌مدار: سازمان رسانه‌ای در جهت اهداف و خواسته‌های اجتماع فعالیت می‌کند و تریبون اجتماع و عوام محسوب می‌شود. این هنجار هم‌راستا با نظریه مسئولیت اجتماعی است.

مخاطب‌مدار: سازمان رسانه‌ای در جهت ذائقه و خواسته‌های مخاطب فعالیت می‌کند و تریبون مخاطب محسوب می‌شود. این هنجار هم‌راستا با نظریه لیبرالی است.

آرمان‌مدار: سازمان رسانه‌ای در جهت اهداف و خواسته‌های آرمانی و ارزش‌های حاکم بر ساختار حکومتی فعالیت می‌کند و تریبون حاکمیت محسوب می‌شود.

میزان استقلال حرفه‌ای

در حد قانون و مصلحت نظام: خبرنگاران در چارچوب قانون اساسی می‌توانند فعالیت کنند اما منافع و امنیت ملی را باید در نظر بگیرند.

در حد قانون: خبرنگاران می‌توانند در چارچوب قانون اساسی فعالیت کنند. استقلال کامل حرفه‌ای: خبرنگاران در پوشش خبری رویدادها هیچ‌گونه محدودیتی ندارند و آزادانه و بدون هیچ‌گونه خودسانسوری می‌توانند فعالیت کنند. بدون استقلال حرفه‌ای: فشارهای مختلف سیاسی و صنفی باعث می‌شود که خبرنگار آزادی عمل برای پوشش خبری رویدادها نداشته باشد.

تفکر لیبرالی

رویداد همان‌گونه که هست منتشر می‌شود و نیازی به کسب مجوز برای پخش ندارد. این تفکر به نقد از دولت و حاکمیت و آزادی فردی استوار است و دارای مؤلفه‌های زیر است:

۱. تقویت نظام سرمایه‌داری است؛
۲. تقویت نظام غربی است؛
۳. بحث‌های مربوط به شورای امنیت و سازمان ملل؛
۴. سخت‌گیر و رویدادمدار.

تفکر آمرانه

هر خبری برای پخش باید مجوز دریافت کند. این تفکر مبتنی بر رویکرد اقتدارگرایانه و اطاعت بی‌چون و چرا از نظام استبدادی است و دارای مؤلفه‌های زیر است:

۱. حوزه‌های خبر کشورهای دیکتاتورمآب است؛
۲. عمدتاً قدرت نظامی نمایش داده می‌شود؛
۳. عمدتاً کشورهایی مانند شمال آفریقا، برخی کشورهای آمریکای لاتین و برخی کشورهای آسیایی را شامل می‌شود؛
۴. عمدتاً توجیه‌گر و سخت‌گیر.

تفکر مسئولیت اجتماعی

خبر برطبق مسئولیت‌های مدنی منتشر می‌شود. مبتنی بر قانون‌مداری و مصلحت اجتماعی بوده و دارای مؤلفه‌های زیر است:

۱. خبر معطوف به دستگاه‌های مدنی است؛
۲. خبر معطوف به سازمان‌های مردم‌نهاد است؛
۳. خبر معطوف به قانون‌مداری است؛
۴. عمدتاً کشورهای سوسیالیستی و برخی کشورهای اروپایی و برخی کشورهای آسیایی را شامل می‌شود؛

۵. عمدتاً حقوق شهروندی و مدنی را نمایش می‌دهد؛

۶. نرم‌خبر.

تفکر توسعه‌گرا

اخباری که منجر به توسعه جامعه می‌شوند اجازه نشر دارند. این تفکر رشد و توسعه ملی در اولویت قرار می‌دهد و دارای مؤلفه‌های زیر است:

۱. خبر معطوف به کشورهای در حال توسعه است؛

۲. منطقه خبر کشورهای در حال توسعه است؛

۳. مبتنی بر تحولات عمرانی و اجتماعی است؛

۴. نرم‌خبر.

روش‌شناسی تحقیق

روشی که در این بررسی مورد استفاده قرار می‌گیرد، تحلیل محتواست. بدین صورت که ساختار اخباری که از برنامه‌های مورد نظر پخش می‌شود به روش تحلیل محتوا مورد بررسی قرار می‌گیرد.

تحلیل محتوا همانند سایر روش‌های پژوهش دارای ویژگی‌های یک روش است. به عبارت دیگر، مسیری است که از ابتدا یا یک مبدأ با تأکید بر شناخت ابعاد پیام تا انتها یا یک مقصد طی می‌شود و دربردارنده تکنیک‌های ویژه خود نیز هست. تحلیل محتوا یک شیوه تحقیقی است که برای تشریح عینی، منظم و کمی محتوای آشکار پیام‌های ارتباطی به‌کار می‌رود. در تحلیل محتوا، امکان استنباط مشخصه‌های خارجی از مشخصه‌های داخلی وجود دارد. به عبارت دیگر، تحلیل محتوا روشی است که طی آن برای کسب اطلاعات به‌منظور کشف موضوعات مختلف از طریق تحلیل محتوای یک پیام مفروض، به اظهارنظرهایی در خصوص یک وضعیت بیرونی پرداخته می‌شود. (نقیب‌السادات، ۱۳۹۱: ۱۲-۱۴)

آسابرگر (۱۹۹۱) عنوان می‌کند که تحلیل محتوا روشی پژوهشی است که براساس اندازه‌گیری مقدار چیزی (خشونت، درصد سپاهان، زنان، گونه‌های مختلف شغلی یا هر چیز دیگر) در نمونه‌ای تصادفی از یکی از اشکال ارتباطی (از قبیل داستان‌های مصور، سریال کم‌دی، سریال احساساتی و نمایش اخبار) طراحی شده است. پیش‌فرض اصلی تحلیل محتوا این است که کاوش در پیام‌ها و ارتباطات به شناخت عمیق‌تر گیرندگان پیام می‌انجامد.

مراحل انجام تحلیل محتوا بدین صورت است که ابتدا نمونه‌ای که معرف جامعه تحقیق یا کل محتوا باشد استخراج می‌کنیم. دستورالعمل کدگذاری و کد برگه را طراحی می‌کنیم. داده‌های حاصل از سنجش محتوا را در کدبرگه‌ها وارد می‌کنیم. میزان پایایی یا توافق میان کدگذاران را در به‌کاربردن دستورالعمل کدگذاری را اندازه‌گیری می‌کنیم.

در تحقیق حاضر، واحد تحلیل، خبر است. در واقع، واحد تحلیل و واحد محتوا یکی است و ملاک قضاوت بر اساس کل خبر (اعم از تصویر و متن) انجام می‌شود. تکنیک مورد استفاده، مقوله‌ای و ارزیابی بود.

جامعه تحقیق برنامه‌های خبری دو کانال ماهواره‌ای شبکه خبر ایران و تی‌آرتی ترکیه در بازه زمانی سه ماهه (از ۵ آگوست ۲۰۱۱ تا ۵ نوامبر ۲۰۱۱) است. با توجه به اهداف تحقیق، و با بررسی‌هایی که محقق بر روی برنامه‌های پخش خبری شبکه خبر ایران و تی‌آرتی ترکیه انجام داده‌است دو برنامه خبری از این دو شبکه تلویزیونی برای انجام پژوهش در نظر گرفته شده‌است که رویدادهای خارجی را انعکاس می‌دهند. با بررسی‌های محقق، برای ایران اخبار ساعت ۲۲ و برای ترکیه به وقت آنکارا اخبار ساعت ۱۸:۳۰ انتخاب شدند که به روش تحلیل محتوا بررسی می‌شوند. با توجه به اینکه اخبار تی‌آرتی به زبان ترکی استانبولی پخش می‌شود، برای ترجمه اخبار علاوه بر اینکه محقق با این زبان آشنایی دارد از مترجم نیز استفاده شد. جامعه آماری پژوهش ۹۳ بخش خبری برای هر کدام از شبکه‌های شبکه خبر و تی‌آرتی است. برآورد حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران صورت گرفت. با احتساب $N=93$ ، مقدار $n=75$ به دست می‌آید. روش نمونه‌گیری، تلفیقی (ترکیبی) با دو تکنیک چندمرحله‌ای و سهمیه‌ای است. بدین صورت که از بین بخش‌های خبری شبکه خبر و تی‌آرتی به ترتیب اخبار ساعت ۱۷ و ۲۲ در مدت زمان سه ماهه (از ۵ آگوست ۲۰۱۱ تا ۵ نوامبر ۲۰۱۱) برای بررسی انتخاب شدند. همچنین از روش تصادفی منظم برای انتخاب ۷۵ نمونه از جامعه آماری استفاده شده‌است.

دستورالعمل کدگذاری بر مبنای اهداف، سؤال‌های تحقیق و چارچوب نظری ساخته شد. سپس محتوای تمام خبرهای ضبط‌شده در روزهای مورد بررسی براساس دستورالعمل کدگذاری به برگه کدگذاری منتقل و به این ترتیب اطلاعات کیفی تبدیل به اطلاعات کمی شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو سطح توصیفی و تبیینی انجام شد و برای این منظور از جداول و نمودارهای توزیع فراوانی و درصد و همچنین، آزمون کای اسکوئر با SPSS استفاده شد. به گفته رایف و همکارانش (۱۳۸۵) پایایی یا قابلیت اعتماد در تحلیل محتوا، توافق میان کدگذاران در طبقه‌بندی محتواست. به این معنی که، اگر فرایند اندازه‌گیری را دوبار تکرار کنیم، به نتایج مشابهی برسیم.

از آنجایی که ضریب قابلیت اعتماد برای متغیرهایی محاسبه می‌شود که در آن‌ها احتمال دخل و تصرف ذهنیات کدگذار وجود دارد، پس از تنظیم تعاریف عملیاتی و دستورالعمل کدگذاری و انجام کدگذاری مرحله اول، مقوله‌های ارتباط خبر و نظام‌های اداره رسانه‌ها مورد کدگذاری مجدد قرار گرفتند. این کدگذاری توسط فرد دیگری انجام گرفت و ضریب قابلیت اعتماد با استفاده از فرمول اسکات به دست آمد. ضریب به دست آمده برای متغیرهای مذکور به ترتیب ۸۴، ۸۷ درصد به دست آمد. به این ترتیب دو کدگذار در خصوص این دو متغیر به طور میانگین ۸۵/۵ درصد موارد توافق داشتند که این میزان مؤید پایایی تحقیق است.

گزارش یافته‌های تحقیق

جدول ۱ مؤلفه‌های مدیریتی حاکم در شبکه خبر و تی آر تی ترک

تی آر تی ترک	شبکه خبر	نام شبکه خبری مؤلفه‌های سازمانی حاکم
عمومی	دولتی	نوع مدیریت
بخش عمومی	نظام حاکم	مالکیت رسانه
سکولار	دینی	فرهنگ حاکم
جامعه‌مدار	آرمان مدار	هنجارهای ساختاری رسانه
در حد قانون	در حد قانون و مصلحت نظام	میزان استقلال حرفه‌ای

پاسخ به سؤال اول پژوهش

همان‌طوری که جدول ۱ نشان می‌دهد نوع مدیریت حاکم بر شبکه خبر، مدیریت دولتی است در صورتی که برای شبکه تی آر تی ترک، عمومی است. مالکیت رسانه‌ای در شبکه خبر نظام حاکم اما در تی آر تی بخش عمومی است. فرهنگ حاکم در شبکه خبر و تی آر تی به ترتیب دینی و سکولار است. هنجار ساختاری شبکه خبر آرمان‌مداری و هنجار ساختاری تی آر تی ترک جامعه‌مداری است. میزان استقلال حرفه‌ای برای شبکه خبر در حد قانون و مصلحت نظام و برای تی آر تی ترک در حد قانون است.

پاسخ به سؤال دوم پژوهشی

با توجه به جدول توزیع فراوانی ۲، به لحاظ نظام‌های اداره و کنترل رسانه‌های مورد تأکید، از جمع ۴۴۶ خبر کدگذاری شده برای شبکه خبر، بیشترین نسبت اختصاص به نظام "لیبرالی" با ۵۴/۳ درصد یا ۲۴۲ مطلب و نظام "مسئولیت اجتماعی" با ۱۱/۷ درصد یا ۵۲ مطلب کمترین نسبت را داشته‌اند.

جدول ۲ توزیع فراوانی و درصد تفکر یا نظام‌های اداره و کنترل رسانه‌ها در اخبار خارجی شبکه خبر و تی آر تی ترک

تی آر تی ترک		شبکه خبر		نام شبکه خبری	نظام
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۳۲/۳	۱۴۷	۵۴/۳	۲۴۲		لیبرالی
۱۷/۱	۷۸	۱۱/۹	۵۳		آمرانه
۱۴/۳	۶۵	۱۱/۷	۵۲		مسئولیت اجتماعی
۳۲/۳	۱۴۷	۲۲/۹	۱۰۲		توسعه‌گرا
۱۰۰	۴۵۵	۱۰۰	۴۴۶		مجموع

همچنین، برای تی آر تی، از جمع ۴۵۵ خبر کدگذاری شده، بیشترین نسبت اختصاص به نظام‌های "لیبرالی" و "توسعه‌گرا" با ۳۲/۳ درصد یا ۱۴۷ مطلب و نظام "مسئولیت اجتماعی" با ۱۴/۳ درصد یا ۶۵ مطلب کمترین نسبت را داشته‌اند.

نمودار توزیع درصد فراوانی نظام‌های اداره رسانه‌ها در شبکه‌های خبری مورد بررسی

همان‌طوری که نمودار نشان می‌دهد هر دو شبکه خبر و تی آر تی به نظام‌های "لیبرالی" و "توسعه‌گرا" بیشتر از "آمرانه" و "مسئولیت اجتماعی" پرداخته‌اند. همچنین درصدهای فراوانی میان نظام‌های مورد بررسی در شبکه خبر با یکدیگر نسبت به تی آر تی دارای اختلاف بیشتری هستند. برای مثال نظام "لیبرالی" در شبکه خبر بیش از ۵۰ درصد را به خود اختصاص داده‌است در حالی که نظام "مسئولیت اجتماعی" آن کمتر از ۱۲ درصد را داراست. اما در تی آر تی نظام "لیبرالی" حدود ۳۲ درصد و نظام "مسئولیت اجتماعی" حدود ۱۴ درصد را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول ۳ آزمون معناداری میان فراوانی‌های مشاهده‌شده بین نظام‌های اداره رسانه‌ها در دو شبکه خبری

نام آزمون	مقدار	درجه آزادی	سطح معناداری
کای اسکوتر	۲۶۶/۴۸۹	۷	۰/۰۱

با توجه به آزمون کای اسکوتر محاسبه‌شده به میزان ۳۳/۹۶۷ و درجه آزادی ۳، با ۱ درصد خطا و ۹۹ درصد اطمینان رابطه دو متغیر شبکه خبری و نظام‌های اداره و کنترل رسانه‌ها معنادار است. به عبارت دیگر، بین دو متغیر شبکه خبری و نظام‌های اداره و کنترل رسانه‌ها رابطه وجود دارد. در توصیف جدول معناداری بین دو شبکه خبر و تی آر تی باید اظهار داشت، بیشترین نسبت اخبار مورد بررسی برای نظام‌های اداره و کنترل رسانه‌ها، نظام لیبرالی بوده‌است که این اخبار متعلق به شبکه خبر بوده‌اند و کمترین نسبت اخبار مورد بررسی برای نظام‌های اداره و کنترل

رسانه‌ها، نظام مسئولیت اجتماعی بوده‌است که بیشترین اخبار مربوط به این نظام، متعلق به تی‌آرتی بوده‌اند.

پاسخ به سؤال سوم پژوهشی

جدول ۴ توزیع فراوانی ارتباط خبر و نظام‌های اداره رسانه‌ها در شبکه خبر

مجموع	توسعه‌گرا	مسئولیت اجتماعی	آمرانه	لیبرال	نظام ارتباط خبر
۶۸	۴۲	۷	۱۱	۸	رویدادهای ایران
۱۹	۶	۷	۰	۶	رویدادهای ترکیه
۲۸۰	۳۷	۲۹	۳۲	۱۸۲	مسائل داخلی سایر کشورها
۷۸	۱۶	۱۱	۱۰	۴۱	روابط خارجی سایر کشورها
۴۴۵	۹۸	۵۲	۵۳	۲۳۷	مجموع

با توجه به جدول توزیع فراوانی، برای شبکه خبر:

- بیشترین نسبت انعکاس رویدادهای ایران اختصاص به نظام "توسعه‌گرا" و نظام "مسئولیت اجتماعی" کمترین نسبت را داشته‌اند.
- بیشترین نسبت انعکاس رویدادهای ترکیه اختصاص به نظام "مسئولیت اجتماعی" داشته و نظام "آمرانه" فاقد فراوانی است.
- بیشترین نسبت انعکاس مسائل داخلی سایر کشورها اختصاص به نظام "لیبرال" و نظام "مسئولیت اجتماعی" کمترین نسبت را داشته‌اند.
- بیشترین نسبت انعکاس روابط خارجی سایر کشورها اختصاص به نظام "لیبرال" و نظام "آمرانه" کمترین نسبت را داشته‌اند.

جدول ۵ آزمون معناداری میان ارتباط خبر و نظام‌های اداره رسانه‌ها در شبکه خبر

نام آزمون	مقدار	درجه آزادی	سطح معناداری
کای اسکوئر	۱۲۰/۲۶	۱۱	۰/۰۱

با توجه به آزمون کای اسکوئر محاسبه شده به میزان ۱۲۰/۲۶ و درجه آزادی ۱۱، با یک درصد خطا و ۹۹ درصد اطمینان رابطه دو متغیر ارتباط خبر و نظام‌های اداره و کنترل رسانه‌ها معنادار است. به عبارت دیگر، بین دو متغیر ارتباط خبر و نظام‌های اداره و کنترل رسانه‌ها در شبکه خبر رابطه وجود دارد.

در توصیف جدول معناداری باید اظهار داشت، بیشترین نسبت اخبار مورد بررسی برای شبکه خبر، مسائل داخلی سایر کشورها بوده است که این اخبار از نظام لیبرال برخوردار بوده اند و کمترین نسبت اخبار مورد بررسی برای شبکه خبر، رویدادهای ترکیه بوده است که این اخبار از نظام مسئولیت اجتماعی برخوردار بوده اند.

جدول ۶ توزیع ارتباط خبر و نظام‌های اداره رسانه‌ها در تی آر تی ترک

مجموع	توسعه‌گرا	مسئولیت اجتماعی	آمرانه	لیبرال	نظام ارتباط خبر
۱۷	۵	۳	۵	۴	رویدادهای ایران
۲۰۲	۱۰۴	۲۸	۳۵	۳۵	رویدادهای ترکیه
۱۶۵	۲۳	۲۷	۳۳	۸۲	مسائل داخلی سایر کشورها
۳۲	۷	۳	۶	۱۶	روابط خارجی سایر کشورها
۴۱۶	۱۳۹	۶۱	۷۹	۱۳۷	مجموع

با توجه به جدول توزیع فراوانی ۶، برای تی آر تی ترک:

- بیشترین نسبت انعکاس رویدادهای ایران اختصاص به نظام "آمرانه" و "توسعه‌گرا" و نظام "مسئولیت اجتماعی" کمترین نسبت را داشته‌اند.
- بیشترین نسبت انعکاس رویدادهای ترکیه اختصاص به نظام "توسعه‌گرا" و نظام "مسئولیت اجتماعی" کمترین نسبت را داشته‌اند.
- بیشترین نسبت انعکاس مسائل داخلی سایر کشورها اختصاص به نظام "لیبرال" و نظام "توسعه‌گرا" کمترین نسبت را داشته‌اند.
- بیشترین نسبت انعکاس روابط خارجی سایر کشورها اختصاص به نظام "لیبرال" و نظام "مسئولیت اجتماعی" کمترین نسبت را داشته‌اند.

جدول ۷ آزمون معناداری ارتباط خبر و نظام‌های اداره رسانه‌ها در تی آر تی ترک

نام آزمون	مقدار	درجه آزادی	سطح معناداری
کای اسکوتر	۱۲۶/۴۶	۱۱	۰/۰۱

با توجه به آزمون کای اسکوتر محاسبه شده به میزان ۱۲۶/۴۶ و درجه آزادی ۱۱، با یک درصد خطا و ۹۹ درصد اطمینان رابطه دو متغیر ارتباط خبر و نظام‌های اداره و کنترل رسانه‌ها معنادار است. به عبارت دیگر، بین دو متغیر ارتباط خبر و نظام‌های اداره و کنترل رسانه‌ها در تی آر تی ترک رابطه وجود دارد.

در توصیف جدول باید اظهار داشت، بیشترین نسبت اخبار مورد بررسی برای تی‌آرتی ترک، رویدادهای ترکیه بوده‌است که این اخبار از نظام توسعه‌گرا برخوردار بوده‌اند و کمترین نسبت اخبار مورد بررسی برای تی‌آرتی ترک، رویدادهای ایران بوده‌است که این اخبار از نظام توسعه‌گرا و آمرانه برخوردار بوده‌اند.

نتیجه‌گیری

در این مقاله ۴۴۶ خبر خارجی پخش‌شده از شبکه‌ی خبر ایران و ۴۴۵ خبر خارجی پخش‌شده از شبکه‌ی خبری تی‌آرتی ترک ترکیه از لحاظ ساختار خبری مورد بررسی قرار گرفت. نتایج حاکی از آن است که:

۱. برطبق نظریه مک‌کوایل، در مدل توجه، عامل اصلی در فرایند ارتباط و فعالیت آن، جلب توجه مخاطب و حفظ این توجه است. این نظریه‌پرداز معتقد نیست که فعالیت‌های مرکزی رسانه‌های جمعی، انتقال معنی به دیگران و یا به‌کار بردن آن به‌عنوان سکویی برای گسترش افکار سیاسی، بیان اعتقادات، و یا گسترش آئین‌های مشترک است. به‌نظر وی کار اصلی رسانه‌ها و هدف اساسی آن‌ها جذب مخاطبان است (یکدیگیان، ۱۳۷۴). به‌نظر می‌رسد این نظریه برای تی‌آرتی ترک صدق کند اما برای شبکه‌ی خبر خیر. با توجه به نتایج این تحقیق نوع مدیریت حاکم بر تی‌آرتی ترک، عمومی است، شخصیت‌مدار است و موضوع‌های اجتماعی و فرهنگی را نیز پوشش می‌دهد که از این طریق می‌تواند مخاطب جذب کند اما شبکه‌ی خبر، از مدیریت دولتی برخوردار بوده و آرمان‌مدارانه عمل می‌کند؛ لذا، جذب مخاطب به‌نظر نمی‌رسد دغدغه اصلی این شبکه‌ی خبری باشد.

”هرمن“ رسانه‌ها را در نظام آمرانه تحت انحصار دولت‌مردان و در کشورهای دموکراتیک تحت فشار و نفوذ دولت می‌داند و معتقد است که رسانه‌ها در نظام پلورالیسم است که در پاسخ به نیازهای جامعه انجام وظیفه می‌کنند (شکرخواه، ۱۳۸۷). همچنین، مک‌کوایل در کتاب/ارتباط جمعی خود، خصوصیات رسانه‌ها را در نظام پلورالیسم، تعدد منابع و اشکال مختلف پیام‌ها می‌داند. وی عنوان می‌کند که این پیام‌ها در جهت منافع پیام‌گیرانی است که آزادانه دست به انتخاب می‌زنند.

۲. شبکه‌ی خبر بیشتر از تی‌آرتی تمایل دارد تا داعیه‌دار تفکرات لیبرالی (که می‌تواند نظام پلورالیستی را به‌وجود آورد) در انعکاس اخبار خارجی باشد که بر اساس نظریه‌ی هنجاری، نقطه عطف آن انتقاد از دولت‌ها و حکومت‌ها و حق آزادی فردی است، در مقابل، تی‌آرتی علاوه بر اینکه ادعای تفکر لیبرالی را ترویج می‌کند، مدافع تفکر توسعه‌گرا نیز هست و به رشد و توسعه ملی و ایجاد روابط اقتصادی و سیاسی با کشورهای غربی به‌ویژه ایالات متحده آمریکا و کشورهای آسیایی و خاورمیانه‌ای اهمیت زیادی قائل است.

۳. ترویج تفکرات نظام‌های آمرانه که تداعی‌کننده اقتدارگرایی حکومت‌ها و دولت‌ها و اطاعت بی‌چون و چرای مردم از آن‌ها است و همچنین، نظام مسئولیت اجتماعی که قانون‌مداری و توجه به هم‌نوع و مصلحت اجتماع را سرلوحه فعالیت خود قرار می‌دهد، در اخبار خارجی دو شبکه خبری مورد بررسی مورد استقبال قرار نگرفته‌اند. هر شبکه خبری تمایل دارد تا مخاطبان از آن به‌عنوان رسانه‌ای طرفدار آزادی و نه طرفدار استبداد و اقتدارگرایی یاد کنند. در کشورهای جهان سوم رویکرد توسعه‌گرایانه به اخبار امری طبیعی است. اما اینکه رسانه‌ای در ارائه اخبار مسئولیت اجتماعی را که از اخیرترین نظریه‌های هنجاری رسانه است، نادیده بگیرد جای تأمل دارد. شاید با توجه به اینکه در تحقیق حاضر اخبار خارجی بررسی شدند و نه اخبار داخلی لذا، شبکه خبر و تی‌آرتی با طیب خاطر مسئولیت اجتماعی را فدای اعتبار رسانه و حقیقت‌جویی آن کردند.

۴. شبکه خبر بیشتر عقاید و اعمال مردم به‌خصوص شهروندان معترض را برجسته می‌کند. اما تی‌آرتی بیشتر سخنرانی‌ها و تصمیم‌ها و واکنش‌های دولت‌مردان و سیاست‌مداران را برجسته می‌سازد؛ لذا، تفکر حاکم بر اخبار راجع به ترکیه در شبکه خبر، لیبرالی و بر اخبار راجع به ایران در تی‌آرتی، آمرانه است. با توجه به تحلیل اخبار، نقد دولت یا حاکمیت و دفاع از آزادی مردم و حمایت از اعتراض‌های شهروندی در ترکیه از طرف شبکه خبر برجسته می‌شود و به‌گونه‌ای جریان‌اتقادی و دفاع از آزادی‌های شهروندی که تداعی‌کننده تفکر لیبرالی است از تریبون شبکه خبر پخش می‌شود. اما تی‌آرتی بیشتر به بیانات مقامات ایرانی و تریبون دولت و حاکمیت تمرکز دارد و اخبار جریان اپوزیسیون و دیدگاه‌های مخالف پخش نمی‌شود که این امر تداعی‌کننده تفکر آمرانه است. از منظر روابط ایران و ترکیه باید عنوان کرد که این روابط که موضوع بیشتر اقتصادی است از هر دو شبکه خبری مورد استقبال قرار گرفته است و در قالب تفکر توسعه‌گرایی انعکاس یافته‌اند. برای مسائل داخلی سایر کشورها و روابط خارجی سایر کشورها در هر دو شبکه خبری تفکر غالب نظام لیبرال است. به عبارت دیگر، دو شبکه خبری در انعکاس مسائل داخلی سایر کشورها همواره و در بیشتر موارد اعتصاب‌ها و اعتراض‌های مردمی را نمایش می‌دهند و در انعکاس روابط خارجی سایر کشورها، سازمان‌های بین‌المللی مانند سازمان ملل، شورای امنیت، یونسکو، اتحادیه اروپا و ... را وارد مباحث کرده و یا از آن‌ها نقل قولی ارائه کرده‌اند.

۵. با توجه به اینکه رویکرد اخبار خارجی تی‌آرتی معطوف به روابط خارجی ترکیه است لذا، روابط بین ایران و ترکیه بیشتر از مسائل داخلی ایران یا روابط خارجی ایران در تی‌آرتی انعکاس داشته است. همچنین، با توجه به اینکه رویکرد اخبار خارجی شبکه خبر بیشتر مسائل داخلی سایر کشورها است؛ لذا، تعداد اخباری که در این شبکه خبری به مسائل داخلی ترکیه پرداخته بیشتر از تعداد اخباری است که راجع به روابط ایران و ترکیه است.

منابع

- باهنر، ناصر؛ علی‌اصغر ترکاشوند (۱۳۸۸)، "نظریهٔ هنجاری رسانه‌ها از دیدگاه رهبران انقلاب اسلامی: از ۱۳۵۷ تا سی‌امین سال انقلاب" پژوهش‌های ارتباطی، ۱۶ (۲).
- رایف، دانیل و دیگران (۱۳۸۵)، تحلیل پیام‌های رسانه‌ای: کاربرد تحلیل محتوای کمی در تحقیق، ترجمهٔ مهدخت بروجردی علوی، تهران، سروش.
- شکرخواه، یونس (۱۳۸۷)، خبر، تهران، دفتر مطالعات و توسعه رسانه‌ها.
- محمدی‌مهر، غلامرضا (۱۳۸۱)، "تصویر دوستان و دشمنان در اخبار خارجی سیما"، فصلنامه علوم اجتماعی، ش ۱۴۷.
- محمدی‌مهر، غلامرضا؛ علی سمیعی (۱۳۸۰)، "شیوهٔ انعکاس رویدادهای سیاسی از اخبار تلویزیون (تحلیل محتوای اخبار ساعت ۲۱ سیمای جمهوری اسلامی ایران)، فصلنامهٔ علوم اجتماعی، ش ۱۳ و ۱۴.
- مک‌کوایل، دنیس (۱۳۸۵)، نظریهٔ ارتباط جمعی، ترجمهٔ پرویز اجلالی، تهران، دفتر مطالعات و توسعه رسانه‌ها.
- نقیب‌السادات، رضا (۱۳۹۱)، راهنمای عملی آماده‌سازی طرح‌های تحلیل محتوا، تهران، پژوهشگاه فرهنگ و معارف.
- یکدیکیان، بن‌اچ (۱۳۷۴)، انحصار رسانه‌ها، ترجمهٔ داود حیدری، تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها.
- Al-Jenabi, Badreya (2010), "The Competition Between Al-Jazeera's Arab News Diversity and US Channels: Content Analysis of Iraq War". *Canadian Social Science*, 6(4).
- Clark, A., Warder (2007), Analyzing international radio stations: a systems approach. *International Communication Gazette*, 69(6).
- Sibert, F.S.; Peterson, T. & Schram, W (1963), *Four theories of the press*. Urbana & Chicago: Uiversity of linois press.
- Uribe, R. & Gunter, B (2007), "Are Sensational news stories more likely to trigger vieweremotional than non-sensational news stories? A content analysis of British TV news". *European Journal of Communication*, 22(2).
- www.irinn.ir
www.trtpersian.com
www.trtturki.com

شرویش گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی